

The background of the entire page is a textured, warm orange-brown color. Overlaid on this background are several pressed, dried leaves of various shapes and colors, ranging from light green to dark brown. The leaves are arranged in a vertical, somewhat scattered pattern, with some showing clear vein structures. The overall aesthetic is natural and organic.

**Nordisk Dialogkonference
København 2024**

**Nordiske majoritetskirker og det oprindelige religionsmøde
belyst igennem**

DIALOG, IDENTITET OG ÅNDSFRIHED

DIALOG, IDENTITET OG ÅNDSFRIHED

Religiøs identitet skabes i vore dage i samfund, hvor der er flere religioner og kulturer på spil. Så hvad har kirken og teologien at tilbyde et mangfoldigt samfund?
Det spørgsmål har vi praktikere i de nordiske majoritetskirker tit stillet os i det hverdagsliv, hvor flere religioner er synlige. Og dette spørgsmåls relevans øges, hvor konflikter og krige sætter ild til de principielle spørgsmål.

Indvandrede religioner er ikke de eneste og heller ikke de første trosmøder, majoritetskirkerne har stået i. De oprindelige folks religioner har repræsenteret religionsmøder i hundredvis af år – så religionsmøder er på ingen måde noget nyt.

Men hvordan har disse møder så været?

Og er der noget at lære af disse religionsmøder, som i dag fortsat foregår i flere forskellige arealer?

Det danske begreb 'åndsfrihed' har været brugt i politisk tænkning til at belyse, hvordan samfund og stat kan forholde sig åbent til holdningsmæssige forskelle og uenigheder i befolkningen. Begrebet stammer fra præsten og politiker N.F.S. Grundtvig og har præget den danske demokratiske tradition siden grundloven, men har som udgangspunkt et teologisk afsæt. Hvordan fremstår de højaktuelle identitetspolitiske spørgsmål set igennem den linse, som åndsfrihedsbegrebet giver os? Kan dette begreb lære os noget om både de oprindelige og de "nye" religionsmøder?

Velkommen til den 11. nordiske dialogkonference.

Vi glæder os til sammen at blive klogere på ovennævnte temaer og spørgsmål.

“Kristi møde med Nikodemus” - Udsmykning af Søsterstuerne ved Valdemar Andersen, 1922.

Indhold

Program for konferencen 2024

Oplægsholdere

Workshops

Paneldeltagere

Generel information og kort over området

Lokation i København:

Diakonissestiftelsen, Peter Bangs Vej 5b, 2000 Frederiksberg

I Søsterstuerne på 1. sal, op ad trappen

Cabinn Scandinavia, Vodroffsvej 55, 1900 Frederiksberg

Dato og tidspunkter:

Tirsdag d. 24.09.24: kl. 11-12: Ankomst og registrering
kl. 12-13: Frokost
kl. 13-14: Åbning af konferencen

Torsdag d. 26.09.24: kl. 12-13: Frokost og farvel

Telefon: Generalsekretær Ane: +45 52 50 63 65
Teologisk konsulent Sigrud: +45 28 91 08 96
Studentervedhjælper Sisse: +45 24 85 78 55

PROGRAM

Tirsdag d. 24. september

- 11:00** **Ankomst til Diakonissestiftelsen, Peter Bangs Vej 5b, 2000 Frederiksberg**
Registrering, kaffe og the
- 12:00** **Frokost**
- 13:00** **Åbning af konferencen**
v. biskop Marianne Christiansen

Velkomst v. Ane Kirstine Brandt og Sigrud la Cour Sonne, Folkekirke & Religionsmøde
- 14:00** **Landerapporter**
Workshops med præsentation af fem nordiske dialogprojekter
- 15:30** **Kaffe og kage**
- 16:00** **Oplæg**
v. professor Marianne Moyaert

Christian Imaginations of the Religious Other – A History of Religionization. How do we move forward?

Marianne Moyaert vil med udgangspunkt i sin seneste bog, *Christian Imaginations of the Religious Other – A History of Religionization*, give et idéhistorisk rids af, hvordan kristne har forholdt sig til den 'ikke-kristne' anden. Herigennem udpeger Moyaert et mønster, hvor kristne har skabt en slags religiøs normativitet og dermed forskellige kategorier af 'ikke-kristen' fremmedhed. I oplæggets anden del vil Moyaert forsøge at skitsere en vej frem, som bl.a. indeholder en beskrivelse af det, hun kalder en teologi baseret på interreligiøs gæstfrihed.
- 18:00** **Middag**
- 19:00** **Panel samtale**
v. lektor Johanne Stubbe Teglkjær og ph.d. Laura Bjørg Serup Petersen
- 19:45** **Pause**
- 20:00** **Fællessang i Emmauskirken på Diakonissestiftelsen**
Organist: Morten Poulsen
- 21:00** **Hygge i søsterstuerne**

Onsdag d. 25. september

- 8:30 Morgensang i Emmauskirken på Diakonissestiftelsen**
Vært: Tonje Kristoffersen, daglig leder i Kirkelig Dialogsenter Oslo
Organist: Christine Eggert
- 9:00 Åndsfrihed**
v. prodekan Sune Lægaard
Præsentation af begrebet 'åndsfrihed' udfoldet i forhold til beslægtede begreber som frisind, tolerance og frihedsrettigheder
- 10:15 Kaffepause**
- 10:30** v. adjunkt Michael Agerbo Mørch
At finde sig selv kræver frihed. Om åndsfrihed og identitet.
Åndsfrihed er vigtigt i samfundet, fordi borgere er uenige om politiske og livssynsmæssige spørgsmål. Men også indadtil er åndsfrihed vigtigt, fordi det kræver frihed at finde sig selv. Skal man overtage en tradition, må man tilegne sig den frit, og så bliver opmærksomheden igen rettet udad; hvordan skal man forholde sig til andre?
- 12:00 Frokost**
- 13:00 Oprindelige folk og religionsmøde**
v. biskop Paneeraq Siegstad Munk
Paneeraq vil fortælle om udarbejdelsen af Det luherske Verdensforbunds resolution om oprindelige folk – et arbejde, hvor Paneeraq stod for at samle stemmer fra oprindelige folk på tværs af verdensdele. Desuden fortæller hun mere generelt om samarbejdet mellem de oprindelige folk samt om hvilke udfordringer der kan være i forhold til det specifikke religionsmøde mellem inuit og kristendom.
Paneldebat
Om resolutionen fra en majoritetsposition.
Med Steinar Ims, seniorrådgiver, Peter Lööv Roos, koordinator ved Samordnare för inter-religiösa frågor og Povl Götke, præst og lektor
- 14:15 Kaffepause**
- 14:45 Case: 300-års jubilæum for Hans Egede**
v. biskop Paneeraq Siegstad Munk

- 16:00 Fredsgudstjeneste**
Liturg: Julie Damlund, præst ved Lundehus sogn og Aldersro sogn
Organist: Rune Skov Thomassen
Solbjerg Kirke, Howitzvej 30A, 2000 Frederiksberg

Kort oplæg om kirkens placering og arkitektur
v. menighedsrådsformand Thomas Knygberg

- 18:00 Middag**

- 19:00 Dialogspillet Samtaleåbneren**
v. spiludvikler Lise Damkjær

Vi skal spille dialogspillet Samtaleåbneren udviklet af spiludvikler Lise Damkjær og Folkekirke & Religionsmøde. Samtaleåbneren skaber dialog om tro, livssyn og overbevisninger. Spillet er udviklet til brug i personalegrupper på offentlige institutioner, hvor der arbejdes med borgere; plejehjem, hospitaler, fængsler og skoler.

Torsdag d. 26. september

- 8:30 Morgensang i Emmauskirken på Diakonissestiftelsen**
Værter: Sara Waldenfors, Kyrkoherde i Nylöse Pastorat,
Monica Johansson, diakon i Nylöse Pastorat
Organist: Christine Eggert
- 9:00 Oplæg med indlagt kaffepause**
v. lektor Johanne Stubbe Teglbjerg Kristensen
Fra begreber via praksis til historie - og nye muligheder
I et forsøg på at samle op på konferencens forskellige oplæg tages begreberne "oprindelige folk", "kultur", "religion" op til overvejelse. Hvad er deres nutidige religionsteologiske relevans og sammenhæng? Vi skal tale om disse begrebers historiske og systematiske begrænsninger og om deres mulige betydning.
Vi skal især overveje begrebet "renhed" og hente religionsteologiske indsigter fra nyere befrielsesteologiske værker.
Hvad siger nyere værker om forholdet mellem "religioner", om den kristne tro og mangfoldighed, om erfaring og principper? Om frihed og dialog?
- 11:00 Hvad tager vi med hjem?**
Lande grupper
- 12:00 Tak for i år**
- 12:15 Frokost og farvel**

Marianne Moyaert

Marianne Moyaert, professor i interreligiøse studier og komparativ religionsteologi ved Faculty of Theology and Religious Studies på KU Leuven. Moyaert har i flere udgivelser beskæftiget sig med grundlæggende hermeneutiske spørgsmål om forholdet til 'den anden' og begrebet gæstfrihed, bl.a. i bøgerne *In Response to the Religious Other* og *Fragile Identities: towards a Theology of interreligious Hospitality*. Hun har senest udgivet bogen *Christian Imaginations of the Religious Other – A History of Religionization*, som er en idehistorisk gennemgang af, hvordan man i kristendommen har forholdt sig til den 'ikke-kristne anden'.

Paneeraq Siegstad Munk

Paneeraq Siegstad Munk, biskop over Grønlands stift siden 1. december 2020. Bachelor i teologi fra Ilisimatusarfik 2001 og kandidat i teologi i 2017 fra Københavns Universitet. Fra 2004 præst flere steder i Grønland frem til 2017. Fra 2017-2020 provst i Provstearfik Kujataa og fhv. formand for Præsteforeningens delforening i Grønland 2012-2016. Har deltaget i udarbejdelsen af Det Lutherske Verdensforbunds resolution om oprindelige folk.

Sune Lægaard

Sune Lægaard er Ph.D i filosofi og Prodekan for uddannelse på Institut for Kommunikation og Humanistisk Videnskab på Roskilde Universitet. Han er desuden medlem af bestyrelsen for Institut for Menneskerettigheder og redaktør for det internationale tidsskrift for politisk filosofi *Res Publica* (udgivet af Springer). Han har bl.a. skrevet *Hvad er åndsfrihed?* i antologien *Åndsfrihed i det moderne samfund*, redigeret af Ove Korsgaard og Michael Agerbo Mørch.

Lise Damkjær Rasmussen

Lise Damkjær, spiludvikler og selvstændig konsulent i learning4life. Lise har bl.a. udviklet brobyggerpillet til Brobyggerne/Özlem Cekic og arbejder nu med at kombinere åndelighed og ingeniørprojekter i sit koncept: Livgivende Projektledelse. Desuden er Lise menighedsrådsformand i Sundby Kirke på Amager, hvor hun bl.a. arbejder med søndagsretræter: 3 timers meditation hver søndag med guider fra forskellige åndelige traditioner og med frivillighed som en kombination af menighedsopbygning og ny ekspertise til særlige opgaver.

Michael Agerbo Mørch

Michael Agerbo Mørch, ph.d., adjunkt i systematisk teologi på Dansk Bibel-Institut, næstformand i Foreningen *Åndsfrihed*, redaktør på antologien *Åndsfrihed i Det Moderne Samfund* (Aarhus Universitetsforlag, 2022) sammen med professor Ove Korsgaard.

Johanne Stubbe Teglbjerg Kristensen

Johanne Stubbe Teglbjerg Kristensen, lektor i systematisk teologi ved Det Teologiske Fakultet, Københavns Universitet. Blandt særlige forskningsområder kan nævnes: dogmatik, økumenisk teologi og religionsteologi samt moderne teologi med særlig vægt på efter-dialektisk teologi, herunder kropslig og kontekstuel teologi fx feministisk teologi, tyk teologi og neurodivers teologi. Johanne er leder af Center for Paradoksstudier (<https://teol.ku.dk/afd/center-for-paradoksstudier/>) og sidder i den danske folkekirkes dåbskommission.

Kirkelig dialogsenters Oslo (KDO)

ved Tonje Kristoffersen og Marit Fiske Fjalestad, ansatte i Kirkelig dialogsenters Oslo

KDO er et verksted og kompetansesenter for dialog og religionsmøte. KDO er ett av fem dialogsentre i Norge, og har et nasjonalt koordineringsansvar for de andre sentrene. KDO bidrar med ressurser og kompetanse for Den norske kirkes ansatte og frivillige, og har i tillegg flere samarbeid og prosjekter med andre tros- og livssynssamfunn og dialogaktører. Et eksempel på et slikt prosjekt er Dialogpilotene. Dialogpilotene er et universitetsstudium som utdanner unge mennesker i alderen 19 til 30 år fra ulike tros- og livssynsbakgrunner til å fasilitere dialog. På Nordisk Dialogkonferanse vil KDO presentere noe av sitt arbeid gjennom ressursmaterieell og holde et «mini-dialogverksted» med fokus på hverdagsrasisme. Gjennom øvelser og dialog kan vi ta del i en gjensidig forandring og bedre forstå hverandres perspektiver.

Jødisk-kristen dialog – med utgangspunkt i selv-kritisk utredning fra Den norske kirke

Ved Steinar Ims, seniorrådgiver i Mellomkirkelig råd i Norge

Lærings- og refleksjonspunkter i kirke og dialogarbeid på grunnlag av rapporten: «Den norske kirke i møte med jødedom og jøder. En kritisk gjennomgang med vekt på historiske, teologiske og menneskerettslige perspektiver».

Mellomkirkelig råd og Bispemøtet i Den norske kirke (Dnk) oppnevnte i 2021 et utvalg som fikk i oppgave å utrede teologiske og praktiske perspektiver på Den norske kirkes relasjon til jøder og jødedom. Utredningen ble lansert i april i år og ble møtt med stort engasjement både i kirkelige sammenhenger, i jødiske miljø og i den større offentligheten. Blant annet ble det fremhevet at det selvkritiske blikket som Dnk har tatt initiativ til, er noe også andre samfunnsaktører kan la seg inspirere av.

På denne workshopen fokuserer Steinar Ims – som var en av to sekretærer for utvalget - på læringspunkter, endringsbehov og bevisstgjøring på grunnlag av rapporten. Utredningen er et utgangspunkt for workshopen, men ikke en endelig grense for tema som utredningen løfter fram. Særlig teologiske utfordringer blir vektlagt (etisk bibellesning, erstatningsteologi, dialogisk holdning til jødedom, osv.), men det blir også fokus på Midtøsten-engasjement og dialog med jøder og jødedom.

Utredningen ligger tilgjengelig på nett [her](#).

Fredens hus

Ved Niels Hviid, præst i Gellerup Kirke, og Margrethe Vestergaard, dialogmedarbejder i Fredens hus

Fredens Hus er et kraftcenter, der arbejder for at fremme interreligiøs dialog og diapraksis mellem mennesker med forskellig tro og livssyn.

Vi tror på, at mangfoldighed er en styrke og en nødvendighed for at skabe et sammenhængende og demokratisk samfund.

Gennem vores aktiviteter og projekter, ønsker vi at skabe rum for dialog og fælles handling, hvor mennesker med forskellige livstolkninger kan mødes og lære af hinanden.

Fredens Hus er stiftet i 2022 af Gellerup Kirke, Fredens Moské og Danmission. Vi bygger på vores mere end 30-årige erfaring i Gellerup for at tale og handle sammen på tværs af tro og livssyn.

Sasa – Forum for samtale og samvirke

Ved Julie Damlund, præst i Lundehus og Aldersro sogn, og Vivi Andersen, præst i Grundtvigskirken

Sasa er et åbent forum hvor præster i folkekirken mødes med imamer og bestyrelsesmedlemmer fra muslimske moskeer og kulturcentre.

Sasa er lokalt forankret og dannet ud fra en tanke om naboskab. De samtaler, der føres, handler om vores fælles interesse for at styrke trivsel og sammenhold, her hvor vi bor.

Sasa fungerer som et netværk på græsrodsniveau. Det handler ikke om manifestationer eller statements, men om at kende hinanden, interessere sig for hinanden og kunne række ud i krisituationer.

Under samma himmel – för ökad demokratisk kompetens och existentiell hälsa

Ved Henrik Frykberg, stiftsadjunkt för Integration och interreligiösa relationer, Göteborgs Stift

I den 10-17 veckor långa kursen Under samma himmel möter elever i klass 8 unga vuxna med olika religiös bakgrund och lyssnar till berättelser ur deras liv.

I lyssnandet och bearbetningen av berättelserna får eleverna hjälp att urskilja vad som skiljer och förenar dem med andra. Genomgående under hela kursen får eleverna öva sig i att bruka empatisk dialog för att bättre kunna bära sina liv och samexistera med varandra och andra.

Henrik Frykberg berättar mer om kursens innehåll och egenart.

Paneldeltagere

Laura Bjørg Serup Petersen

Laura Bjørg Serup Petersen, ph.d. i praktisk teologi ved Aarhus Universitet 2024 med afhandlingen: "May I invite You to Mix at the Tables?" A Practical Ecclesiological Study of Encounters between Individuals of Migrant and Danish Backgrounds within the Evangelical-Lutheran Church in Denmark. Forperson for Tro i Dialog og bestyrelsesmedlem i Fredens Hus i Gellerup.

Steinar Ims

Steinar Ims, seniorrådgiver i Mellomkirkellig Råd i Norge, tidligere præst og daglig leder i Kirkelig Dialogsenter fra 2011-2016 og forskningsrådgiver ved UiO - Det teologiske fakultet.

Peter Lööv Roos

Peter Lööv Roos, præst i Svenska Kyrkan og koordinator for inter-religiøse spørgsmål i Kyrkakansliet i Uppsala. Har desuden arbejdet i Kristna Fredsrörelsen, SweFOR, som arbejder for fred og retfærdighed.

Povl Götke

Povl Götke, lic.theol. fra Aarhus Universitet. Præst på Rigshospitalet og adjungeret lektor hos Illisimatusarfik. Tidligere fængsels- og udviklingspræst.

